

بررسی تأثیر توزیع و پراکنش کلانتری‌ها بر احساس امنیت شهروندان مطالعه موردی: کلانشهر شیراز

علی اصانلو^۱، اردلان حسنی نژاد^۲، شیرین ندافی^۳، سید علی عبادی نژاد^۴

تاریخ دریافت: ۹۴/۵/۴

تاریخ پذیرش: ۹۴/۷/۷

از صفحه ۸۳ تا ۱۰۶

چکیده

امنیت یکی از نیازهای اساسی و بنیادین فردی و اجتماعی شهروندان است که خود دارای دو بعد امنیت و احساس امنیت می‌باشد. در واقع ریشه احساس امنیت شهروندان نشأت گرفته از برقراری امنیت در شهرهاست. حضور فیزیکی و مؤثر پلیس در سطح شهر می‌تواند امنیت را برقرار کند و در مرتبه بالاتر آن با عامل بازدارندگی خود نوعی پیشگیری از وقوع جرم باشد که احساس امنیت را در شهروندان تقویت می‌کند. حضور فیزیکی پلیس در شهرها در قالب کاربری‌های نظامی که همان کلانتری‌هاست اندیشیده شده و بر اساس برنامه کاربری اراضی هر شهر، نوع توزیع و پراکنش این کلانتری‌ها متفاوت می‌باشد. کلانشهر شیراز با جمعیت ۱۵۰۳۲۷۶ نفری و داشتن ۹ منطقه شهرداری یکی از کلانشهرهای پرجمعیت و بزرگ کشور است که با داشتن ۱۸ کلانتری امنیت شهری آن تأمین می‌شود. در این پژوهش ابتدا پراکنش کلانتری‌های شیراز با آنالیزهای مکان مند در Arc GIS بررسی و سپس با تعیین رینگ‌های ۱۰۰۰ متری به تفاوت احساس امنیت در این رینگ‌ها بر اساس فاصله از کلانتری‌ها پرداخته شده است. حجم نمونه ۳۸۴ نفر بر اساس فرمول کوکران برآورد گردید. نتایج حاصل نشان از کمبود در تعداد کلانتری‌ها و پراکنش نامناسب آنها دارد. بر اساس تحلیل پرسشنامه‌ها و استفاده از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه با سطح اطمینان ۹۵ درصد و سطح معناداری ($\text{sig}=0,000$) مشخص گردید با فاصله‌گیری از کلانتری‌ها احساس امنیت شهروندان شیب نزولی پیدا می‌کند که نشان از تأثیر حضور فیزیکی پلیس بر احساس امنیت شهروندان است که نوعی پیشگیری از جرم را بوجود می‌آورد. همچنین در قالب آزمون همبستگی پیرسون و سطح معناداری ($\text{sig}=0,000$) تأثیر حضور فیزیکی پلیس بر پیشگیری از جرم تأیید گردید.

کلید واژه‌ها: احساس امنیت، کلانتری‌ها، پیشگیری از جرم، آنالیزهای مکان مند، کلانشهر شیراز

۱. دانشجوی دکتری جغرافیا دانشگاه شهید بهشتی تهران و عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین: ali.osanlu@yahoo.com

۲. باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد داریون، دانشگاه آزاد اسلامی، داریون، ایران.

۳. کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه اصفهان.

۴. عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین.

مقدمه و طرح مسئله

امنیت از ضرورت‌ها و نیازهای اساسی هر فرد و جامعه تلقی می‌شود که فقدان یا اختلال در آن، پیامدها و بازتاب‌های نگران‌کننده و خطرناکی به دنبال دارد (حسن زاده ثمرین، ۱۳۹۲: ۱۱۷). امنیت را می‌توان در دو بعد عینی و ذهنی تعریف نمود که احساس امنیت در بعد ذهنی این مقوله گنجانیده شده است و می‌توان گفت به نوعی کلیه وجوه امنیت را در خود مستقر دارد. این احساس فرایندی است که افراد هر جامعه بر اساس نیازها، علایق، خواسته‌ها و توانمندی‌های شخصیتی و روانی خود در ایجاد و از بین بردن آن نقش اساسی دارند (بیات، ۱۳۸۸: ۳۲). نکته‌ای که باید به آن توجه شود، نقش و اهمیت وجود احساس امنیت در بین افراد جامعه در بعد ذهنی در کنار وجود امنیت در بعد عینی آن است و به همین علت، برخی از کارشناسان احساس امنیت را مقدم بر وجود عینی امنیت معرفی کرده اند (کرامتی، ۱۳۸۵: ۱۵۱). آنها معتقد هستند که واکنش‌های افراد در جامعه به میزان ادراک و دریافت آنها از امنیت در جامعه وابسته است. بنابراین تا زمانی که از نظر فرد، در جامعه امنیت وجود نداشته باشد، احساس امنیت نیز وجود نخواهد داشت (زارع شاه آبادی و ترکان، ۱۳۹۰: ۱۳۴).

آنچه مقوله امنیت و به دنبال آن احساس امنیت در جامعه را تهدید می‌نماید بروز روز افزون جرایم به دلایل مختلف می‌باشد. در جهان امروزی ما هر ساله شاهد افزایش نا امنی‌های اجتماعی، سرقت‌ها، رفتارهای غیر مسؤولانه و ضد اجتماعی همانند قتل، ضرب و شتم، تجاوز به عنف و ... در سطح شهرها هستیم که به شکل حاد درآمده و از حالت یک پدیده اجتماعی خارج و به شکل یک معضل اجتماعی نمودار شده است و سلامتی و امنیت جامعه را به مخاطره می‌اندازد (محسنی تبریزی، ۱۳۸۴: ۱۴). این وقایع در کشورها و شهرهایی که سیستم نظارتی و امنیتی ضعیف‌تری دارند بیشتر مشاهده می‌شود گرچه در ایران نیز علی‌رغم داشتن یک سیستم نظارتی و امنیتی مناسب، ما شاهد چنین اتفاقاتی هستیم که تراکم این اتفاقات در کلانشهرها به مراتب بیشتر مشاهده می‌شود. از دلایل تراکم بالاتر جرم در این کلانشهرها نسبت به سایر نقاط شهری می‌توان از گمنامی، نظارت اجتماعی پایین، وسعت بالا، ازدحام جمعیت، پیدایش و افزایش راه‌های مواصلاتی، مهاجرت‌ها و به تبع آن پیدایش مقولاتی از جمله خرده فرهنگ‌ها، ضد فرهنگ‌ها و ... نام برد که این امر محیط امنیتی را در این گونه جوامع با پیچیدگی رو به رو و به مخاطره انداخته است. از این رو هر جامعه‌ای با ایجاد سازمان‌ها و نهادهایی سعی در فراهم آوردن امنیت مردمش داشته که از مهمترین آنها می‌توان به سازمان نیروی انتظامی

یا به عبارت دیگر پلیس اشاره کنیم (عسگری خانقاه و عامری، ۱۳۸۷: ۱۴۴). پلیس به عنوان بازوی اجرایی دولت، در حوزه امنیت عمومی وظیفه ایجاد و حفظ نظم و امنیت را در کشور بر عهده دارد و وظیفه سامان دهی به هر گونه آشفتگی اجتماعی را در رأس کار خود قرار داده است (محبوبی منش، ۱۳۸۵: ۲۳). پلیس به عنوان بخشی از یک رویکرد جمعی به امنیت در جامعه می‌تواند حضور مشهود داشته باشد که حضور فیزیکی آنها در صحنه، بیشتر اوقات می‌تواند نقش کلیدی در بازدارندگی از جرم، برقراری نظارت و ایجاد اطمینان عمومی در مورد اماکن دسترسی سریع به پلیس باشد (کاپو بینکو^۱، ۲۰۰۶: ۱۲). و نیز هر قدر این سازمان از کارایی و عملکرد مطلوب تری برخوردار باشد، شهروندان دارای احساس امنیت بالاتری می‌باشند. اگرچه یک سیستم قضایی مناسب و کارا می‌تواند با همکاری پلیس مجرمان را به سزای عملشان برساند ولیکن اولویت با پیشگیری از جرم است تا اینکه جرم اتفاق بیفتد و سپس پیگیری شود و مجرم به سزای عملش برسد. از این رو هدف پلیس ابتدا پیشگیری از جرم است و سپس در صورت وقوع جرم پیگیری و دستگیری مجرم و تحویل به مراجع قانونی.

کلانشهر شیراز به با جمعیتی بالغ بر ۱۵۰۳۲۷۶ نفر یکی از کلانشهرهای پر جمعیت و مهم کشور است که وجود امنیت و داشتن یک فضای شهری امن می‌تواند از ضروریات و نیازهای اولیه شهروندان این شهر باشد. بدون شک وجود امنیت مستلزم عملکرد مناسب و کارایی پلیس می‌باشد. عوامل متعددی بر عملکرد پلیس تأثیر گذارند که با بررسی این عوامل می‌توان کارایی و عملکرد پلیس را سنجید و با رفع نواقص موجود امنیت در شهر را ارتقاء بخشید. یکی از این عوامل، مکان‌گزینی کلانتری‌هاست که می‌تواند تأثیر گذار بر سرعت عمل و سطح پوشش مناطق توسط پلیس باشد و همچنین نمود حضور فیزیکی پلیس را مشهود تر جلوه دهد. کلانشهر شیراز به عنوان یکی از کلانشهرهای بزرگ کشور می‌تواند عامل اصلی توسعه در استان فارس و همچنین کشور باشد، از این رو وجود امنیت در آن و ارتقاء احساس امنیت شهروندان آن از اهمیت زیادی برخوردار است و با ارزیابی عملکرد و کارایی پلیس شهری در این کلانشهر می‌توان برنامه ریزی‌هایی را برای ارتقاء امنیت و افزایش احساس امنیت شهروندان این کلانشهر داشت. ارزیابی عملکرد پلیس و عوامل مؤثر بر آن با تأکید بر وظیفه پیشگیری پلیس می‌تواند تأثیر بسزایی بر مدیریت بهتر سیستم امنیتی کلانشهر شیراز داشته باشد. تحقیقات زیادی در زمینه احساس امنیت در کشور انجام شده که از آن جمله می‌توان به بررسی تأثیر نظارت

۱. Capobianco

همگانی بر افزایش احساس امنیت در جامعه که توسط بنی اسدی و حسینیان (۱۳۸۶) انجام گردیده اشاره کرد. همچنین تاجران و کلاکی (۱۳۸۸) در مقاله‌ای به بررسی تاثیر عملکرد پلیس بر احساس امنیت شهروندان تهرانی پرداخته‌اند و به این نتیجه رسیده‌اند که توانمندی عملیاتی پلیس به تنهایی نمی‌تواند بر احساس امنیت شهروندان اثرگذار باشد. از تحقیقات دیگری که در این زمینه انجام شده می‌توان به پژوهش اسرافیلی (۱۳۸۷)، وروایی و بهره‌بر (۱۳۸۸)، ربانی و همکاران (۱۳۹۰) و... اشاره کرد. تفاوت این پژوهش با پژوهش‌های ذکر شده در این است که در هیچ یک از پژوهش‌های فوق به بررسی نقش و تأثیر توزیع و پراکنش کلانتریها بر افزایش امنیت شهرها و احساس امنیت شهروندان پرداخته‌اند و در این پژوهش به طور مستقیم به این مقوله توجه شده است. با توجه به دید جغرافیایی این پژوهش و اینکه تأکید پژوهش بر رویکرد پیشگیری از جرم است این سوال مطرح می‌شود که تأثیر پراکنش و نحوه توزیع کلانتریها در سطح کلانشهر شیراز بر احساس امنیت شهروندان چگونه است؟ و همچنین آیا بین حضور فیزیکی پلیس با پیشگیری از جرایم شهری رابطه معناداری وجود دارد؟

روش تحقیق

تحقیق حاضر از نوع میدانی و روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و پیمایشی است. برای ارزیابی پراکنش کلانتری‌های شهر شیراز از آنالیزهای مکان‌مند مولتی بافرینگ، پلی‌گون‌های تیسن و بیضی انحراف استاندارد تحت نرم افزار Arc GIS استفاده شده است. برای ارزیابی احساس امنیت شهروندان پرسشنامه‌ای شامل سه بعد اصلی که مجموعاً دارای ۲۵ گویه می‌شد استفاده گردید که روایی پرسشنامه تحت نظر کارشناسان و در قالب روایی صوری و پایایی پرسشنامه توسط آلفای کرونباخ بالای ۰,۷ در سه بعد مورد تأیید قرار گرفت. برای توزیع پرسشنامه‌ها ابتدا چهار رینگ به مرکزیت کلانتری‌ها تعریف گردید و سپس در هر رینگ پرسشنامه‌ها بصورت تصادفی ساده توزیع شد. برای آمار استنباطی و تعمیم نتایج از نمونه به جامعه از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه و آزمون همبستگی پیرسون تحت نرم افزار SPSS استفاده گردید.

محدوده پژوهش

مطالعه حاضر در کلانشهر شیراز انجام شده است. شهر شیراز با طول ۳۴,۲ کیلومتر و عرضی متفاوت بین ۴,۵ تا ۲۳ کیلومتر و با مساحتی معادل ۳۸۲,۴۲۰ کیلومتر مربع به عنوان کلانشهر منطقه جنوب ایران و مرکز استان فارس مشخص

شده است (حسنى نژاد، ۱۳۹۳: ۹۴). شهر شیراز از سوی شمال به شهرستان مرودشت از جنوب به شهرستان فیروزآباد و جهرم، از شرق به شهرستان فسا و سروستان و نیریز و از غرب به شهرستان کازرون و ممسنی و قسمتی از سپیدان محدود می باشد، جمعیت این شهر در سال ۱۳۹۲، ۱۵۰۳۲۷۶ نفر برآورد شده است که در این سال نرخ رشد جمعیت به نسبت سال گذشته ۱/۴۷ درصدافزایش یافته است و همچنین دارای تراکمی معادل ۸۴ نفر می باشد. از کل جمعیت ساکن در شهر شیراز ۵۰/۱۴ درصد را مردان و ۴۹/۸۶ درصد دیگر را زنان تشکیل داده اند. شهر شیراز به ۹ منطقه شهری تقسیم شده است که در بین این مناطق، تراکم ترین و کم تراکم ترین مناطق، به ترتیب منطقه ۷ و منطقه ۹ می باشد. (سالنامه آماری فارس، ۱۳۹۱: ۴۶). از آنجا که در این پژوهش به بررسی پراکنش کلاتری های شهر شیراز پرداخته شده است بایستی بیان کرد که این شهر دارای ۱۸ مرکز انتظامی (کلاتری) است که در سطح شهر و مناطق ۹ گانه شهرداری مستقر شده اند. در نقشه زیر موقعیت جغرافیایی شهر شیراز به همراه موقعیت ۱۸ کلاتری آن نمایش داده شده است.

شکل شماره ۱: موقعیت جغرافیایی کلاتر شهر شیراز و پراکنش کلاتری ها در آن

مفاهیم و مبانی نظری تحقیق

مفهوم امنیت

امنیت پیش از آنکه مقوله‌ای قابل تعریف باشد پدیده‌ای ادراکی و احساسی است. پژوهشگران امنیت را عمدتاً در قالب سیاسی و انتظامی تعریف کرده‌اند و به طور کلی بیشتر آن را به معنی حمایت از ارزش‌ها و مقابله با خطرهای دشمن می‌دانند (بمانیان و همکاران، ۱۳۸۸: ۵۰). گزارش سازمان بهداشت جهانی بر آن است که به طور کلی امنیت را می‌توان یک حق بنیادین و پیش‌نیازی برای ابقا و ارتقای رفاه و سلامت مردم دانست. عموماً برای تبیین مفهوم نظری امنیت دو بعد متمایز ذکر می‌شود: اول بعد عینی است که با شاخصه‌های عینی، محیطی و رفتاری ارزیابی می‌شود و دوم بعد ذهنی که بر اساس احساس امنیت از جمع درک می‌شود. هر دو بعد بر یکدیگر اثر متقابل دارند (گزارش سازمان جهانی بهداشت به نقل از بمانیان و همکاران، ۱۳۸۸). ریشه لاتین کلمه امنیت (Security) از واژه (Secures) به معنای نداشتن دغدغه است و در فرهنگ لغت دهخدا به بی‌خوفی و امن، بی‌بیمی و ایمنی، ایمن شدن و در امان بودن معنی شده است (رضوی طوسی و ساعی، ۱۳۹۰: ۹۰). بنابراین امنیت را می‌توان به مفهوم مصونیت از تعرض و تصرف اجباری بدون رضایت و در مورد افراد، به نبود هراس و بیم نسبت به حقوق و آزادی و مصون بودن از تهدید و خطر مرگ، بیماری، فقر و حوادث غیر مترقبه و در کل، هر عاملی که آرامش انسان را از بین ببرد تعریف نمود (جونز^۱، ۱۹۹۹: ۱۰۲). امنیت دارای دو عنصر اساسی تهدید و فرصت است و برقراری امنیت منوط به رهایی نسبی از تهدید و بهره‌گیری بهینه از فرصت هاست. به این ترتیب تحقق امنیت از یک سو منوط به مقابله با خطرات است و از سوی دیگر پیامد برخورداری از امکانات و بهبود شرایط و سامانه زندگی است (محسنی، ۱۳۸۹: ۴).

جدول شماره ۱- امنیت و ابعاد مفهومی آن

ابعاد	امنیت
مقابله با خطرات	حفظ زندگی
کسب فرصت	ارتقای سطح زندگی

برای مفهوم امنیت می‌توان ویژگی‌هایی به شرح زیر بیان کرد (بیات، ۱۳۸۷: ۲۳):

✓ جامع بودن

✓ تجزیه ناپذیری

✓ ذاتی بودن

✓ محدود بودن به عدالت

✓ ضریب همبستگی امنیت با سایر شئون حیات اجتماعی و فردی انسان

✓ ادراکی و احساسی بودن

به طور کلی امنیت یعنی اینکه افراد از هرگونه تجاوز و تعرض نظیر قتل و جرح، حبس، شکنجه‌های روحی و جسمی و سایر مجازات‌های غیر قانونی و به تعبیر دیگر، هر عملی که منافعی شئون و حیثیت انسانی اوست نظیر فحشا، بهره‌کشی و غیره که بر اساس موازین و اصول، منطقی و قانونی نباشد در امان بماند (طاهری، ۱۳۸۸: ۱۸).

احساس امنیت

احساس امنیت را می‌توان میزان آسودگی و آرامش مردم در خانه‌های خود و یا قدم زدن در کوچه و خیابان شهر در طول شبانه روز بدون احساس ترس تعریف کرد (بولن و اونیکس^۱، ۱۹۹۸: ۷). این مفهوم طیفی از واکنش‌های عاطفی و عملی به جرم و بی‌نظمی که افراد یا اجتماع با آن مواجه‌اند را دربر می‌گیرد (گرت^۲، ۲۰۰۱: ۱۲). در سطح فردی احساس امنیت در یک جامعه به احساس روانی شهروندان از میزان یا عدم وجود جرم در آن جامعه بر می‌گردد و هر چه میزان فراوانی جرم بالاتر باشد احساس امنیت پایین‌تر است. ولی این احساس ناامنی صرفاً منبعث از عدم وجود امنیت در یک جامعه نخواهد بود. ممکن است در یک جامعه امنیت وجود داشته باشد لیکن شهروندان در آن احساس امنیت نداشته باشند و برعکس (کلاهیجان، ۱۳۸۴: ۹۳). احساس امنیت به عنوان یک متغیر اجتماعی می‌تواند تحت تأثیر عوامل متعدد اجتماعی و فردی قرار گیرد (خانی نویندگانی، ۱۳۹۰: ۵۳۹).

اصولاً در خصوص امنیت و احساس امنیت در جامعه، ممکن است یکی از حالت‌های زیر وجود داشته باشد:

✓ امنیت وجود دارد، احساس امنیت نیز وجود دارد.

✓ امنیت وجود ندارد، احساس امنیت نیز وجود نخواهد داشت.

✓ امنیت از نظر پلیس و معیارها و شاخص‌های آن وجود دارد؛ اما مردم احساس امنیت نمی‌کنند.

✓ امنیت با شاخص‌های پلیس وجود ندارد اما احساس امنیت در مردم وجود دارد (عربی، ۱۳۸۴: ۳۳).

۱. Bullen & onyx

۲. Gert

کلانتری

واحدهایی که آخرین رده اجرایی بوده و در منطقه مدیریت پایه قرار گرفته و ارتباط آنها با مامورین اجرایی عملیات می باشد. در واقع مهمترین واحد سازمانی ناجا بوده که انجام وظایف اصلی انتظامی توسط آنها به اجرا در می آید و به طور کلی عملکرد و نتایج کار در نیروی انتظامی از طریق آنها خلاصه می شود (عبدی و جزینی، ۱۳۸۰).

پیشگیری از جرم

پیشگیری در لغت به معنای جلوگیری، دفع، صیانت، پاسداری، ممانعت، جلوی وقوع چیزی را گرفتن و به کارگیری امور اجتماعی برای مانع شدن از رخدادها و... است (عابدی میانجی، ۱۹:۱۳۸۸). در اصطلاح جرم شناسی، پیشگیری عبارت است از: مجموعه تدابیر سیاست جنایی (به استثنای نظام کیفری) که نتیجه آن کاهش امکان وقوع اقدامات مجرمانه می باشد. به عبارتی دیگر، پیشگیری، یعنی اتخاذ و اعمال اقدامات و تدابیر غیر کیفری و غیر سرکوب گر به منظور جلوگیری از وقوع جرایم است (تاج الدینی و باخدا، ۱۹۷:۱۳۸۸).

پیشگیری از جرم شامل راهبردها و تدابییری است که در صدد کاهش خطر وقوع جرائم و کاهش تأثیرات مضر بالقوه آنها بر اشخاص و جامعه (شامل ترس از جرم) از طریق تحت تأثیر قرار دادن عوامل متعدد مؤثر در آنهاست. به عبارت ساده تر پیشگیری از جرم پیش بینی، شناسایی و برآورد عوامل خطر جرم و ابداع اقداماتی برای از بین بردن یا کاهش آنها است (محمد نسل، ۳۷:۱۳۸۷).

انواع پیشگیری از جرم

شناخته شده ترین شیوه های پیشگیری از جرم عبارت اند از:

۱- **پیشگیری کیفری:** این پیشگیری که قدیمترین نوع از انواع پیشگیری محسوب می شود بر کیفر مجرمان و تقویت قوه تهدید پلیس مبتنی است. پیشگیری کیفری ضامن اجرای قوانین و مجازات مجرمان بوده و به این ترتیب نوعی پیشگیری فردی از وقوع جرم نیز به حساب می آید. پیشگیری فردی زمانی اعمال می شود که جرم صورت بگیرد و به دلیل جلوگیری از تکرار جرم باشد. بخش مهمی از نهی از منکر، از جمله روش های پیشگیری فردی است که می کوشد بعد از ملاحظه گناه و جرم، با نهی گناهکار از ارتکاب آن جلوگیری کند (نیک عهد، ۱۳۹۱:۲۳).

۲- **پیشگیری اجتماعی:** این شکل از پیشگیری بر انجام و ارائه برنامه های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، رفاهی و غیره برای کاهش زمینه های جرم تأکید

دارد. این پیشگیری به عنوان مکمل پیشگیری فردی، عمل می کند. در پیشگیری اجتماعی همه نهادهای دولتی و غیر دولتی نقش دارند زیرا پیشگیری قضایی و پلیسی نمی تواند به تنهایی پاسخگو باشد (گسن، ۱۳۷۰: ۱۳۰).

۳- پیشگیری وضعی (پیشگیری موقعیت مدار): پیشگیری وضعی، طبقه بندی نوینی از پیشگیری می باشد. این نوع پیشگیری که اولین بار توسط کلارک معرفی گردیده است به سوی تسلط بر محیط و شرایط پیرامونی جرم و مهار آن متمایل است. این امر از یک سو، از طریق کاهش وضعیت های ماقبل بزهکاری (یعنی موقعیت های پیش جنایی که وقوع جرم را مساعد و تسهیل می کند) انجام می پذیرد و از سوی دیگر با افزایش خطر شناسایی و احتمال دستگیری بزهکاران از وقوع جرم پیشگیری می کند (کلهر، ۱۳۸۸: ۲۰۲).

نظریه های مربوط به رابطه بین احساس امنیت و حضور در فضاهای شهری

لوییس مامفورد (۱۹۳۸) را که به گفته خود در واقع بسط دهنده ایده های پاتریک گلدس بود می توان جزو اولین نظریه پردازانی دانست که در نیمه اول قرن بیستم بر ایجاد امنیت، حس مکان و مقیاس انسانی در فضای شهری مورد توجه قرار داد. وی در کتاب فرهنگ شهرها از شهر به عنوان مکان تبلور فرهنگ و دفاع از انسان در مقابل اتومبیل نام برده و به تنوع و اختلاط کاربری ها در فضای شهری و اولویت حرکت پیاده بر سواره در محیط شهری اشاره کرده است.

نظریه CPTED: این نظریه در (دهه ۶۰ میلادی) آمریکا که تحت تأثیر اندیشه های جفری و جین جاکوبز مطرح شد، بر این ادعا استوار است که می توان با طراحی مناسب و کاربری مؤثر از محیط بر بهبود کیفیت محیط زندگی ناشی از ترس از جرم غلبه نمود. به عبارت دیگر اگر محیط به گونه ای طراحی شود که بتواند موجب بهبود نظارت افراد شده، تعلق ساکنان را به قلمرو خود بالا برده و تصویر مثبت از فضا ایجاد می نماید.

جیکوبز نظریه پرداز بزرگ شهری (۱۹۶۱)، در تبیین امنیت شهری به تعامل فضای فیزیکی و فرآیند های اجتماعی که محیط را می سازند توجه نموده و بر فعال بودن فضا به عنوان عاملی در ایجاد یک محیط امن و موفق تأکید می کند. وی ایجاد حرکت، استفاده های فعال از سطح خیابان و فعالیت های خیابانی و مراقبت های طبیعی از این فعالیت ها را به عنوان مؤلفه هایی در جهت ساختن یک محیط خوب شهری قلمداد می کند (رفیعیان و دیگران، ۱۳۸۸: ۵۱).

نظریه فضای قابل دفاع: نیومن نظریه پیشگیری از جرم به وسیله طراحی محیطی بر مبنای تغییر در محیط فیزیکی را در سال ۱۹۶۰ مطرح نمود. کاهش رفتارهای

مجرمانه با استفاده از طراحی محیطی، رویکرد اصلی این نظریه است. به عبارتی ایجاد محیط ایمن به وسیله طراحی، با عملکرد پلیس هماهنگ می شود. در این رویکرد سیستمی، سلسله مراتبی از فضاهای به هم پیوسته و کوچه های بن بست به کار گرفته می شود که راه فرار را بر مجرمان می بندد. به این ترتیب، در عین حال که دسترسی عمومی را ممکن می کند، از تمایل غریبه ها به حضور در فضا می کاهد و به نوعی مانند محدوده ای بسته عمل می کند (مدیری، ۱۳۸۵: ۱۶).

نیومن برخی از عقاید جیکوبز را توسعه داده و بر نظارت فعالانه و تعریف عرصه ها تأکید کرده است. وی در کتاب مردم و طراحی در شهر پرخشونت، نظریه فضای قابل دفاع را مطرح می کند. ایده فضاهای قابل دفاع، زمانی مطرح شد که جرم و جنایت، به دلیل شرایط اقتصادی و اجتماعی به مسأله وخیمی تبدیل شده بود و گمان بر این بود تا شرایط تغییر نکنند، برای از میان بردن جنایت، کاری نمی توان کرد (پاکزاد، ۱۳۸۸: ۲۷۶).

نظریه پنجره شکسته: این نظریه که توسط ویلسون و کلینگ در سال ۱۹۸۲ مطرح شد، به این نتیجه دست یافت که زوال محله و عدم نگهداری از آن می تواند بر رفتار افراد تأثیر گذار باشد. صاحبان این نظریه معتقدند محله هایی که در آن ها نشانه هایی از بی توجهی و خرابی نظیر تلنبار شدن زباله ها، نمای بیرونی ناموزون ساختمان ها و پنجره های شکسته وجود دارد به بیان دیگر امکان دسترسی مجرم مهیاست حاکی از آن است که ساکنین آن محله احساس آسیب پذیری بیشتری دارند.

هیلر (۱۹۸۸) بر افزایش امنیت از طریق افزایش تحرک و جنبش در فضاهای شهری تأکید دارد. بنابراین، مکان هایی که برای جنبش و حرکت، ظرفیت کمتری دارند، مستعد وقوع جرم هستند. همچنین، با بزرگ تر شدن فضا، افزایش حضور مردم و ایجاد الگوهای حرکتی توسط فضاهای خصوصی شده با مردمی که در آن حضور دارند، امنیت استفاده کنندگان از فضا افزایش خواهد یافت (برند، ۱۹۹۷: ۲۷۶). هیلر از رویکرد دفاعی فوق، انتقاد می کند، به دلیل این که مانع حرکت طبیعی مردم می شود و برای غریبه ها چه صلح آمیز و چه خصم آمیز، محدودیت دسترسی قائل می شود.

هیلر معتقد است حضور مردم چه غریبه و چه آشنا احساس ایمنی را در فضای عمومی ارتقاء داده و وسیله ای است که به کمک آن می توان فضا را به صورت طبیعی مورد نظارت قرار داد. لذا وی به دنبال خصوصیات شکلی فضا است که

حضور مردم و به تبع آن احساس امنیت را افزایش می‌دهد (هیلر^۱، ۱۹۹۶: ۴۷). مشخصه‌های کالبدی محیط نقش بسزایی در ارتقای احساس امنیت دارند. احساس امنیت خود تابعی از این شاخص بوده و دارای رابطه دیالکتیک با آنها است. با توجه به آنچه در نظریه جیکوبز بیان شد، می‌توان این فرضیه را مطرح نمود که بین تنوع کاربری در فضاهای شهری و احساس امنیت شهروندان رابطه وجود دارد. همچنین فرضیه‌ای منتج از نظریه هیلر می‌توان تعریف کرد که بین میزان تردها در فضاهای شهری و احساس امنیت شهروندان رابطه وجود دارد.

پلیس (نیروی انتظامی)

سازمان و مقام مهتدی برای نظارت برابر قوانین در هر کشوری، پلیس آن کشور است که طبق قانون، باید حدود و اختیارات و وظایف آن تعریف گردد. از لحاظ عرفی پلیس مترادف نظم و انتظامات است. پلیس عبارت از یک عامل ذخیره یا هماهنگ کننده منابع اجتماعی و یک حلال مسائل اضطراری است که حق دارد در راه حل مسائل مردم در دوران صلح و در حوزه داخلی از منابع قانونی و حلال بهره بگیرد (ونگ^۲، ۲۰۰۸: ۸).

پلیس در مقام بخشی از اهرم اجرایی حکومت موظف است از وقوع جرم و بی‌نظمی پیشگیری و قوانین مصوب ابلاغی را اجرا کند. نیروهای پلیس با بهره‌مندی از اختیارات مدنی که مردم به آنها اعطا کرده‌اند، مقررات را در سطح جامعه بر خلاف میل بعضی از افراد اعمال می‌کند. در خط مقدم مقابله با هنجارشکنان و ناقضان قانون اساسی و دیگر قوانین حافظ حقوق عمومی قرار می‌گیرند (قهرمانی، ۱۳۹۱: ۸۰).

وظایف نیروی انتظامی در قانون ناجا

مأموریت کلی نیروی انتظامی، برابر ماده ۳ قانون ناجا عبارت است از: استقرار نظم و امنیت، تأمین آسایش عمومی و فردی و نگهداری و پاسداری از دستاوردهای انقلاب اسلامی در چارچوب قانون در قلمرو کشور جمهوری اسلامی ایران. مهمترین وظایف کسی که بر طبق ماده چهار قانون ناجا به نیروی انتظامی محول گردیده است به طور اختصار به شرح زیر است (محمدی، ۱۳۸۹: ۱۳-۱۶).

۱. استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی و فردی؛
۲. مقابله و مبارزه قاطع و مستمر با هرگونه خرابکاری، تروریسم، شورش، عوامل و حرکت‌هایی که مخل امنیت کشور باشد با همکاری وزارت اطلاعات؛

۱. Hiller

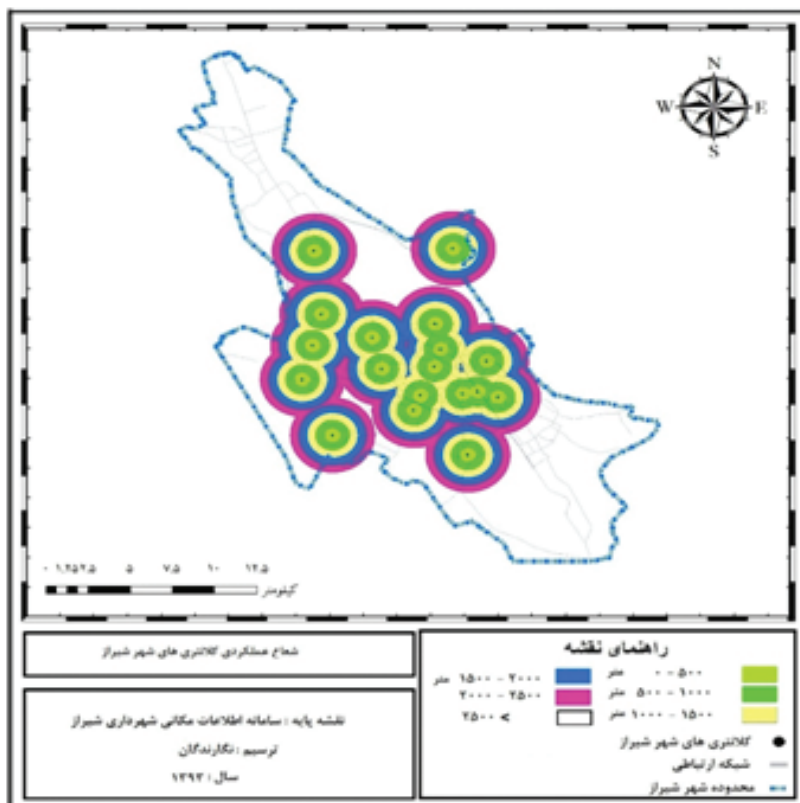
۲. Wong

۳. حراست از اماکن، تأسیسات، تجهیزات و تسهیلات طبقه بندی شده غیر نظامی و حفظ حریم آنها به استثنای موارد حساس و حیاتی به تشخیص شورای عالی امنیت ملی که بر عهده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی خواهد بود؛
۴. انجام امور مربوط به تشخیص هویت و کشف علمی جرایم؛
۵. اجرای قوانین و مقررات و وظیفه عمومی؛
۶. نظارت بر اماکن عمومی و انجام سایر امور مربوط به اماکن مذکور برابر مقررات مصوب؛
۷. تلاش مداوم و مستمر جهت حفظ و صیانت سازمان در زمینه های امنیتی؛
۸. تلاش مداوم و مستمر جهت حاکمیت کامل فرهنگ و ضوابط اسلامی در نیروی انتظامی؛
۹. جمع آوری سلاح و مهمات و تجهیزات غیر مجاز و صدور پروانه نگهداری و محل سلاح مشخص و نظارت بر نگهداری و مصرف مجاز مواد ناریه با همکاری وزارت اطلاعات برابر طرح های مصوب شورای امنیت؛

یافته های تحقیق

بررسی پراکنش کلانتری ها و تاثیر آن بر عملکرد و کارایی آنها

شهر شیراز دارای ۱۸ کلانتری می باشد که برای ارزیابی وضعیت پوشش و عملکرد آنها از تحلیل مکانیمولتی بافرینگ استفاده گردیده است. همانگونه که در نقشه شماره ۲ مشاهده می شود در شعاع عملکردی ۵۰۰ متر تنها ۲ کلانتری همپوشانی عملکردی دارند و در شعاع عملکردی ۱۰۰۰ متر همپوشانی بین ۸ کلانتری اتفاق می افتد. با افزایش شعاع عملکردی تا ۱۵۰۰ متر این همپوشانی عملکردها به ۱۴ کلانتری می رسد و در شعاع عملکردی ۲۵۰۰ متر همپوشانی ها به تعداد ۱۷ کلانتری می رسد و این در حالی است که با فرض شعاع عملکردی ۲۵۰۰ متر مساحتی به وسعت ۲۰۱ کیلومتر مربع تحت پوشش کلانتری هاست و ۱۸۱ کیلومتر مربع نیز فاقد پوشش است که ۴۷ درصد از وسعت شهر را تشکیل می دهد.

شکل شماره ۲: نقشه شعاع عملکردی کلانتری‌های شهر شیراز با تحلیل بافرینگ

برای ارزیابی توازن پراکنش کلانتری‌ها از تحلیل پلی گون‌های تیسن استفاده گردید که در نقشه شماره ۳ مشاهده می‌گردد پلی گون‌های تیسن زده شده بر اساس مراکز انتظامی حاکی از آن است که این مراکز از توزیع مناسبی برخوردار نیستند و بیشترین تمرکز را در قسمت مرکزی شهر دارند که با اندازه کوچک پلی گون‌ها در مرکز و اندازه بزرگتر پلی گون‌ها در شمال و جنوب شهر این نکته نمایان است. گرچه CBD شهر نیاز به امنیت بیشتری به دلیل هویت تجاری آن و تمرکز و تراکم جمعیت در آن قسمت دارد اما قسمت‌های جنوبی و شمالی شهر نیز مهم می‌نمایند و نباید از آن غافل شد و با توجه به محدودیت مراکز انتظامی باید پراکنش این مراکز بهینه‌ترین باشد تا شاهد بهترین کارکرد با همین محدودیت‌ها باشیم.

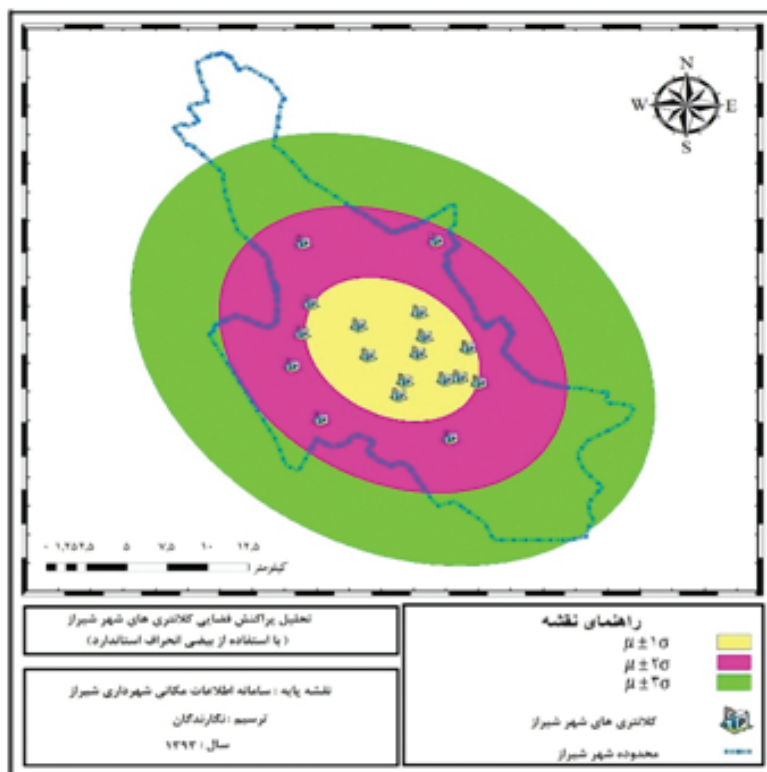
شکل شماره ۳: نقشه پراکنش فضایی کلانتری های شهر شیراز با استفاده از پلیگون های تیسن در ادامه برای ارزیابی آرایش فضایی کلانتری ها از تحلیل بیضی انحراف استاندارد از بخش آمار فضایی Arc GIS استفاده گردید که همانطور که در نقشه شماره ۴ مشخص است در رینگ اول که مساحتی بالغ بر ۸۲,۶۶ کیلومتر مربع یعنی ۲۱ درصد از مساحت شهر دارد ۵۵ درصد کلانتری ها قرار گرفته اند. در رینگ دوم که مساحتی بالغ بر ۲۶۵,۶ یعنی ۶۹ درصد از مساحت شهر دارد ۱۰۰ درصد کلانتری ها قرار گرفته اند و در رینگ سوم هیچ کلانتری دیده نمی شود. همانطور که از مقایسه مساحت بیضی انحراف استاندارد با مساحت شهر و تعداد کلانتری های قرار گرفته در این رینگ ها مشخص است پراکنش این کلانتری ها نامناسب و ناموزن است.

جدول شماره ۲- مشخصات بیضی انحراف استاندارد

ردیف	شماره رینگ	مساحت تجمعی (کیلومتر مربع)	تعداد کلانتری‌ها	تعداد تجمعی	درصد	درصد تجمعی
۱	رینگ اول	۸۲,۶۶	۱۰	۱۰	۵۵	۵۵
۲	رینگ دوم	۲۶۵,۶	۸	۱۸	۴۵	۱۰۰
۳	رینگ سوم	۳۵۲	۰	۱۸	۰	۱۰۰

مأخذ: محاسبات نگارندگان

شکل شماره ۴- نقشه پراکنش فضایی کلانتری‌های شهر شیراز با استفاده از بیضی انحراف معیار

بررسی تأثیر پراکنش کلانتری‌ها بر احساس امنیت شهروندان

در ابتدا ویژگی‌های دموگرافیک نمونه مورد مطالعه، بررسی گردیده است که به صورت جدول زیر نشان داده شده است.

جدول شماره ۳- ویژگی‌های دموگرافیک نمونه مورد مطالعه

سنجه	گزینه‌ها	فراوانی	درصد
جنس	مرد	۲۲۱	۵۷/۵
	زن	۱۶۳	۴۲/۵
سن	زیر ۲۰ سال	۱۲	۳/۱۲
	۲۰-۳۰ سال	۱۱۹	۳۱
	۳۱-۴۰ سال	۱۸۳	۴۷/۶۵
	۴۱-۵۰ سال	۴۹	۱۲/۷
	بالای ۵۰ سال	۲۱	۵/۴
تحصیلات	زیر دیپلم	۴۹	۱۲/۷۶
	دیپلم و فوق دیپلم	۹۸	۲۵/۵
	لیسانس	۱۳۶	۳۵/۴۱
	کارشناسی ارشد دکتری و بالاتر	۷۲ ۲۹	۱۸/۷ ۷/۵
نوع مالکیت مسکنی	شخصی	۱۸۴	۴۸
	اجاره‌ای- رهن	۱۵۷	۴۰/۸
	سایر	۴۳	۱۱/۲
مدت سکونت در محل	کمتر از ۱ سال	۳۲	۸/۳۳
	بین ۱ تا ۲ سال	۶۵	۱۷
	بین ۲ تا ۵ سال	۸۷	۲۲/۶
	بین ۵ تا ۱۰ سال	۱۰۲	۲۶/۵۶
	بیش از ۱۰ سال	۹۸	۲۵/۵

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان

برای بررسی تاثیر پراکنش کلاتری‌ها بر احساس امنیت شهروندان چهار رینگ به مرکزیت کلاتری‌ها تعریف گردید و پرسشنامه‌ها در این چهار رینگ توزیع گردید و سپس احساس امنیت شهروندان در این چهار رینگ مقایسه گردید. برای مقایسه احساس امنیت شهروندان در این چهار رینگ از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه (One Way Anova) استفاده شد. فرض آماری به شرح ذیل می‌باشد:

H_0 : میزان احساس امنیت شهروندان در چهار رینگ تعریف شده یکسان است.

H_1 : میزان احساس امنیت شهروندان در چهار رینگ تعریف شده یکسان نیست.

برای آزمون این فرضیه در ابتدا از آزمون برابری واریانس‌ها یا آزمون لون استفاده شده است. در آزمون برابری واریانس‌ها، H_0 عبارت است از اینکه واریانس‌ها برابر است و H_1 عبارت از اینکه واریانس‌ها برابر نیست. بر اساس

آزمون لون گرفته شده (جدول ۴-۴) سطح معناداری از ۵ درصد بیشتر است، در نتیجه باید فرض را بر برابری واریانس ها گذاشت.

جدول شماره ۴-۴-آزمون برابری واریانس ها

سطح معناداری	درجه آزادی ۲	درجه آزادی ۱	آزمون لون
۰,۶۱۰	۳۸۰	۳	۰,۴۵۸

مأخذ: محاسبات نگارندگان

در جدول شماره ۵-۵ آمار مربوط به نمونه آورده شده است که نشان از تفاوت احساس امنیت در بین رینگ ها دارد اما بدون آزمون نمی توان این نتایج را به جامعه تعمیم داد.

جدول شماره ۵-۵- توصیف آماری میزان احساس امنیت بر حسب رینگ ها

رینگ ها	شعاع (به متر)	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار
رینگ اول	۱۰۰۰	۹۶	۳,۹۳	۰,۲۲	۰,۰۲۰۸
رینگ دوم	۱۰۰۰-۲۰۰۰	۹۶	۳,۶۵	۰,۳۴	۰,۰۳۳۶
رینگ سوم	۲۰۰۰-۳۰۰۰	۹۶	۳,۲۳	۰,۲۸	۰,۰۳۰۱
رینگ چهارم	۳۰۰۰ و بیشتر	۹۶	۲,۸۲	۰,۳۹	۰,۰۴۱۶

مأخذ: محاسبات نگارندگان

برای تعمیم نتایج از نمونه به جامعه از آزمون تحلیل واریانس یکطرفه استفاده شده است که بر اساس جدول شماره ۶-۶ مشاهده می شود سطح معناداری کمتر از ۰,۰۵ است در نتیجه احساس امنیت شهروندان در رینگ های چهارگانه متفاوت است.

جدول شماره ۶-۶- نتایج آزمون تحلیل واریانس یکطرفه پیرامون احساس امنیت شهروندان و

پراکنش کلانتری ها

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مربعات	مقدار F	سطح معناداری
واریانس بین گروهی	۶۸,۱۰۷	۳	۲۲,۷۰۲	۸۸,۹۸	۰,۰۰۰
واریانس درون گروهی	۹۶,۹۴۸	۳۸۰	۰,۲۵۵		
واریانس کل	۱۶۵,۰۵۵	۳۸۳	-		

مأخذ: محاسبات نگارندگان

در ادامه برای تعیین تفاوت دو به دو و مقایسه احساس امنیت در رینگ‌ها از آزمون‌های پسین استفاده شد و دو آزمون Scheffe, L.S.D به منظور بررسی تفاوت دو به دو رینگ‌ها بکار گرفته شد. همانطور که در جدول شماره ۷ مشاهده می‌شود سطح معناداری در تمام مقایسات دو به دویی کمتر از ۵ درصد است در نتیجه بین هر چهار رینگ تفاوت است.

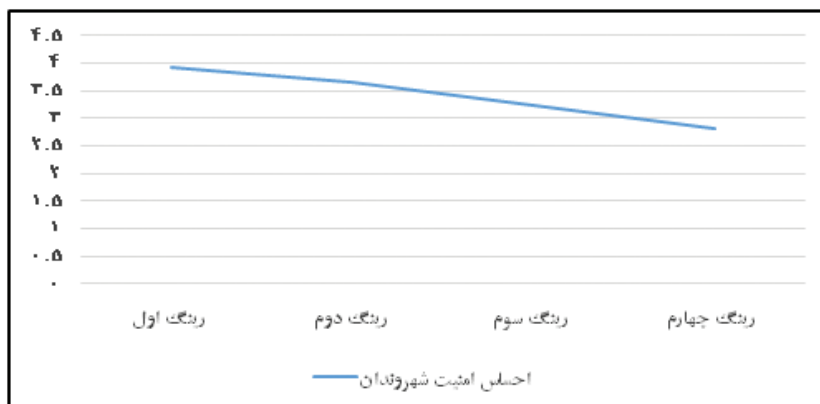
جدول شماره ۷- نتایج آزمون شفه و L.S.D در باره احساس امنیت شهروندان و پراکنش

کلاتری ها

آزمون‌های پسین	رینگ	رینگ اول	رینگ دوم	رینگ سوم	رینگ چهارم
آزمون Scheffe	رینگ اول		۰,۰۰۲ = S	۰,۰۰۰ = S	۰,۰۰۰ = S
	رینگ دوم	۰,۲۸۲۹ = M		۰,۰۰۰ = S	۰,۰۰۰ = S
	رینگ سوم	۰,۷۰۳۱ = M	۰,۴۲۰۱ = M		۰,۰۰۰ = S
	رینگ چهارم	۱,۱۱۱ = M	۰,۸۲۸۱ = M	۰,۴۰۷۹ = M	
آزمون L.S.D	رینگ اول		۰,۰۰۰ = S	۰,۰۰۰ = S	۰,۰۰۰ = S
	رینگ دوم	۰,۲۸۲۹ = M		۰,۰۰۰ = S	۰,۰۰۰ = S
	رینگ سوم	۰,۷۰۳۱ = M	۰,۴۲۰۱ = M		۰,۰۰۰ = S
	رینگ چهارم	۱,۱۱۱ = M	۰,۸۲۸۱ = M	۰,۴۰۷۹ = M	

مأخذ: محاسبات نگارندگان

همانطور که در نمودار شماره ۱ نیز مشاهده می‌شود احساس امنیت شهروندان در رینگ اول بیشترین و رینگ چهارم کمترین می‌باشد و با فاصله گرفتن از کلاتری‌ها احساس امنیت شهروندان شیب نزولی پیدا می‌کند.

نمودار شماره ۱- نمایش احساس امنیت شهروندان در رینگ‌های متفاوت

رابطه حضور فیزیکی پلیس با پیشگیری از جرم

برای ارزیابی رابطه بین حضور فیزیکی پلیس با پیشگیری از جرم با توجه به سطح سنجش متغیرها و نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون همبستگی پیرسون استفاده گردید. آزمون پیرسون از آزمون‌های پارامتریک است که همبستگی و شدت آن را می‌سنجد. فرضیات صفر و فرضیه مقابل بصورت زیر تعریف می‌شوند. اچ صفر (H_0)=به نظر می‌رسد بین حضور فیزیکی پلیس با پیشگیری از جرم رابطه معناداری وجود ندارد.

اچ یک (H_1)=به نظر می‌رسد بین حضور فیزیکی پلیس با پیشگیری از جرم رابطه معناداری وجود دارد.

جدول شماره ۸-۱ آزمون پیرسون (حضور فیزیکی پلیس - پیشگیری از جرم)

متغیر	حضور فیزیکی پلیس	پیشگیری از جرم
حضور فیزیکی پلیس	همبستگی پیرسون	۰,۵۳۴
	سطح معناداری	۰,۰۰۰

مأخذ: محاسبات نگارندگان

بر اساس سطح اطمینان ۹۵٪ می‌بایست آلفای بدست آمده را با سطح معناداری ۵٪ مقایسه کرد و اگر این مقدار بدست آمده در جدول کمتر از ۵٪ باشد فرضیه صفر را رد کرده و فرضیه مقابل را می‌پذیریم و اگر بیش از ۵٪ باشد فرضیه صفر را می‌پذیریم. با توجه به اینکه سطح معناداری بدست آمده در جدول کمتر از ۵٪ است پس فرضیه صفر را رد کرده و فرضیه مقابل را می‌پذیریم. بنابراین بین حضور فیزیکی پلیس و پیشگیری از جرم رابطه معناداری وجود دارد. برای بررسی شدت این رابطه به میزان ضریب همبستگی می‌نگریم با توجه به اینکه ضریب همبستگی بدست آمده (۰,۵۳۴) است؛ می‌توان گفت شدت این رابطه مطلوب است. بنابراین در شهر شیراز حضور فیزیکی پلیس توانسته است پیشگیری از جرایم شهری را در پی داشته باشد و این توجه بیشتر به حضور فیزیکی پلیس که در قالب کلاتری‌ها که در کاربری‌های شهری منعکس می‌شود را یادآور می‌شود.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات

یکی از متغیرهای تأثیرگذار بر احساس امنیت، فضای شهری و سازماندهی آن است و امنیت یکی از نیازهای اصلی شهروندان است که تأثیر بسزایی بر کیفیت زندگی شهروندان و روند توسعه شهر و شهرنشینی دارد. ایجاد و ارتقاء امنیت شهروندان

یکی از وظایف اصلی و مهم مدیریت شهری است که در حیطه اختیارات پلیس شهری می‌باشد و پلیس با داشتن کلاتری‌ها در سطح شهر سعی در برقراری امنیت می‌نماید. یکی از عواملی که می‌تواند تأثیر بر عملکرد پلیس و وضعیت احساس امنیت شهروندان گذارد؛ آرایش فضایی این کلاتری‌ها در سطح شهر است. در این پژوهش به بررسی آرایش فضایی کلاتری‌های شیراز پرداخته شده است که بر اساس آنالیزهای مکان‌مند: مولتی بافرینگ، پلی گون‌های تیسن و بیضی انحراف استاندارد در نرم افزار Arc MAP مشخص گردید تعداد کلاتری‌ها کافی نیست و همچنین پراکنش این کلاتری‌ها در شرایط بهینه یعنی عدم همپوشانی بین کلاتری‌ها و حداقل عدم پوشش در سطح شهر قرار ندارد. عنصر بسیار اساسی دیگر در احساس امنیت کیفیت عملکرد پلیس است. سرعت، دقت و صحت عمل پلیس نوع برخورد و رفتار پلیس و حتی حضور فیزیکی و به موقع پلیس می‌تواند تا حد بسیار زیادی در ارتقا احساس امنیت تأثیر گذار باشد. بر اساس آزمون‌های آماری تحلیل واریانس یکطرفه مشخص گردید با فاصله گرفتن از کلاتری‌ها میزان احساس امنیت شهروندان شیب نزولی پیدا می‌کند و بنابراین حضور فیزیکی پلیس توانسته است نه تنها امنیت را افزایش دهد بلکه در سطح بالاتر آن احساس امنیت شهروندان را نیز افزایش دهد و برای تأیید اینکه حضور فیزیکی پلیس توانسته است نقش مؤثری در پیشگیری از جرم داشته باشد آزمون همبستگی بین حضور فیزیکی پلیس و پیشگیری از جرم گرفته شد که رابطه مستقیم و در حد مطلوبی بین حضور فیزیکی پلیس که متأثر از پراکنش کلاتری‌هاست و پیشگیری از جرم بدست آمد. بنابراین مشخص گردید پراکنش مناسب کلاتری‌ها نه تنها بر عملکرد مستقیم پلیس تأثیر گذار است بلکه با نمایان تر کردن حضور فیزیکی پلیس تأثیر بسزایی بر پیشگیری از جرم و افزایش احساس امنیت شهروندان دارد. برای هر چه بهتر شدن وضعیت موجود و با توجه به نتایج حاصله پیشنهاد می‌شود نیروی انتظامی نسبت به افزایش و افتتاح کلاتری‌های جدید اقدام نماید. البته با اینکه کانکس‌های نیروی انتظامی که تحت نظر کلاتری‌های مناطق مختلف شهر عمل می‌کنند توانسته نقش بسزایی در ایجاد امنیت و افزایش سرعت عمل پلیس داشته باشد و کاستی‌ها و نواقص آرایش فضایی کلاتری‌ها را کاهش دهد اما از دید شهرسازی این کانکس‌ها می‌تواند در قالب کاربری‌های از پیش تعیین شده گنجانده شوند تا هم کارایی بالاتری داشته باشند و هم مبلمان شهری را تحت تأثیر خود قرار ندهند. پلیس می‌تواند در مناطقی از شهر که امکان حضور فیزیکی تمام وقت وجود ندارد از دوربین‌های مدار بسته برای کنترل مناطق جرم خیز استفاده نماید.

همچنین پیشنهاد می شود پلیس از توان های سازمان ها، نهادها و ارگان های مختلف مانند بسیج در پیشگیری و برخورد با مشکلات استفاده نماید و اینکه در توزیع کاربری های شهری باید توجه ویژه ای به کاربری های انتظامی شود و کاربری ها به گونه ای طراحی و مکان گزینی شوند که حضور پلیس را در شهر مشهودتر و بر عامل بازدارندگی آن بیفزایند تا کارایی و عملکرد پلیس در سطح شهر افزایش یابد. اگرچه در بهبود وضعیت احساس امنیت، یکی از ارکان اساسی بازنگری در شیوه حضور و کنترل پلیس به همراه نحوه عملکرد ایشان است که به عنوان عناصر درون سازمانی به هیچ وجه نباید از نظر دور نگه داشته شود.

منابع

- بنی اسدی، علی، حسینیان، سیمین (۱۳۸۶)، تأثیر نظارت همگانی بر افزایش احساس امنیت در جامعه، فصلنامه علمی تخصصی بازرسی کل ناجا، شماره اول.
- بیات، بهرام (۱۳۸۷). تبیین جامعه شناختی احساس امنیت در بین شهروندان تهرانی، پایان نامه دکتری، رشته جامعه شناسی، دانشگاه اصفهان.
- تاج الدینی، علی و قاسم باخدا (۱۳۸۸)، صیانت و پیشگیری، معاونت آموزش ناجا، چاپخانه معاونت آموزش ناجا، تهران.
- تاجران، عزیزاله و حسن کلاکی (۱۳۸۸)، بررسی عملکرد پلیس بر احساس امنیت شهروندان تهرانی، فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، سال چهارم، شماره چهارم، صص ۵۸۴-۵۶۲.
- حسنی نژاد، اردلان (۱۳۹۳)، بررسی وضعیت سازمان های متولی مدیریت بحران در شیراز، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه ریزی، دانشگاه اصفهان.
- حسن زاده ثمرین، تورج، همتی گیلانی، مهناز و منیره مسعود گزی (۱۳۹۲)، بررسی و تبیین رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی (مطالعه کارکنان استانداری استان گلستان)، پژوهش های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، شماره اول، سال سوم، صص ۱۳۶-۱۱۷.
- خانی نوبندگانی، فاطمه (۱۳۹۰)، احساس امنیت و نظم و عوامل مؤثر بر آن مطالعه موردی استان فارس، مجموعه مقالات برگزیده همایش علمی استان فارس، دفتر تحقیقات و مطالعات کاربردی فرماندهی انتظامی استان فارس، نشر تخت جمشید. شیراز.
- رضوی طوسی، مجتبی و حسین ساعی، محمد (۱۳۹۰). احساس نا امنی اجتماعی شهروندان تهرانی با تمرکز بر انتشار اخبار حوادث خشونت بار یکسال اخیر، فصلنامه مطالعات فرهنگ و ارتباطات، ش ۱۶، ۹۰-۸۳.
- رفیعیان، مجتبی و دیگران (۱۳۸۸)، عوامل مؤثر بر ارتقای امنیت زنان در محیط های شهری، مجموعه مقالات پژوهش زنان، جلد ۷، شماره ۳.
- زارع شاه آبادی، اکبر و رحمت اله ترکان (۱۳۹۰)، بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهر یزد، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره دوم، سال چهارم، صص ۱۵۶-۱۳۴.
- زنگی آبادی، علی و مهدی زنگنه (۱۳۹۰)، سنجش احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهرهای کوچک و مرزی (مطالعه موردی: شهر خواف)، فصلنامه

- دانش انتظامی، شماره اول، سال سیزدهم، صص ۴۲-۶۵.
- سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان فارس (۱۳۹۱)، سالنامه آماری استان فارس.
 - طاهری، زهرا (۱۳۸۸)، بررسی عوامل اجتماعی موثر بر احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان اصفهانی، پایان نامه کارشناسی ارشد علوم اجتماعی، دانشگاه اصفهان.
 - طاهری، زهرا، ربانی، رسول و مهدی ادیبی سده (۱۳۹۱)، رابطه نقش پلیس و احساس امنیت در شهر اصفهان سال ۱۳۸۸، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، شماره اول، سال اول، صص ۲۱-۳۸.
 - کلاهیچیان، محمود (۱۳۸۴)، راهکارهای تحقق امنیت اجتماعی، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعیناجا، گلپون، تهران.
 - گسن، ریموند (۱۳۷۰)، جرم‌شناسی کاربردی، ترجمه مهدی کی‌نیا، نشر مترجم، تهران.
 - عابدی میانجی، محمد (۱۳۸۸)، وظایف دولت در پیشگیری از جرم در جامعه اسلامی، چاپ اول، انتشارات نور السجاد.
 - عربی، فرانک (۱۳۸۴)، بررسی امنیت اجتماعی از دیدگاه شهروندان هشت شهر، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، جلد سوم، معاونت اجتماعی ناجا، تهران.
 - عسگری خانگاه، اصغر و مهدی عامری (۱۳۸۷)، گذری بر فرهنگ رفتار پلیس با مردم، پژوهشی مردم‌شناختی در شهرستان گرمسار، پژوهش‌نامه علوم اجتماعی، شماره سوم، سال دوم، صص ۱۴۴-۱۵۲.
 - عظیمی هاشمی، مژگان (۱۳۸۴)، تحلیل مقایسه‌ای احساس امنیت اجتماعی - اقتصادی مردم مشهد و کشور، مجله فرهنگ خراسان، شماره دوازدهم، سال پنجم.
 - قهرمانی، علی اکبر (۱۳۹۱)، مدیریت پلیس جامعه محور، چاپ اول، دانشگاه علوم انتظامی ناجا.
 - کلهر، رضا (۱۳۸۸)، درآمدی بر امنیت انتظامی، پژوهش‌شکده امنیتی انتظامی، سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا.
 - کرامتی، مهدی (۱۳۸۵)، بررسی میزان امنیت در بین شهروندان کشور (پیمایش دوم)، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ششم و هفتم، سال دوم.
 - مامفورد، لوییز (۱۳۸۳)، فرهنگ شهرها، ترجمه عارف اقوامی مقدم، تهران، انتشارات مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری.

- محمدی رضا (۱۳۸۹)، بررسی مقایسه‌ای ویژگی‌های پلیس مطلوب از دیدگاه کارکنان کلانتری‌ها و مردم شهرستان نجف آباد، دانشگاه علوم انتظامی.
- محمد نسل، غلامرضا (۱۳۸۷)، پلیس و سیاست پیشگیری از جرم، اولین همایش ملی پیشگیری از وقوع جرم، دفتر تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری از جرم، تهران.
- محبوبی منش، حسین (۱۳۸۵)، تأملی کوتاه درباره آسیب‌های اجتماعی به عنوان مسئله امنیت عمومی، فصلنامه دانش انتظامی، شماره سوم، سال هشتم.
- محسنی، رضاعلی (۱۳۸۹)، تحلیل جامعه‌شناختی امنیت اجتماعی و نقش آن در کاهش جرم و آسیب‌های اجتماعی، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره چهارم، سال دوم، صص ۲۳-۱.
- محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۸۳)، وندالیسم، مبانی روان‌شناسی اجتماعی و جامعه‌شناسی و روان‌شناسی وندالیستی در مباحث آسیب‌شناسی و کژ رفتاری اجتماعی، انتشارات آگه، تهران.
- مدیری، آتوسا (۱۳۸۵). «بررسی و تبیین رابطه جرم و خشونت و احساس امنیت در فضاهای عمومی شهر»، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۲.
- نیک عهد، فاطمه (۱۳۹۱)، نقش گردشگری در ارتکاب و پیشگیری از جرم در شهر اصفهان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد گروه حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان، مح.
- وروایی، اکبر و سروش بهریر، مقایسه الگوهای راهبردهای پلیس سنتی و نوین در پیشگیری از جرم، فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، شماره دهم، سال چهارم،
- Brenda, S. A. Yeoh & Pei Lin Yeow (1997). «Where women fear to tread: Images of danger and the effects of fear of crime in Singapore». *GeoJournal*. Vol. 43. No. 3. pp. 273- 286.
- Bullen, Paul, onyx jenny, (1998). Measuring social capital in five communities in NSW, Neighbourhood and community centers. *Journal of Applied Behavior*, Vole, 36, pp: 1- 24.
- Capobianco, Laura, (2006). Public- Private- Community Action toward Safety: A Focus on Housing in Disadvantaged Neighborhoods, International Center for the Prevention of

Crime, Obtained from www.crime-prevention-intl.org.

- Gert, Van Beek, (2001). Feeling un Safe and Secure in the Risk Society. Available from: [http:// Stuies/ac084_en.pdf](http://Stuies/ac084_en.pdf)
- Hillier, B (1996). Space is the Machine, Cambridge University Press, and Cambridge.
- Jones, R.W, (1999). Security, Strategy and Critical theory, London: Lynne Rienner publications.
- Wilson, IQ & Kelling, G.L, (1982). Broken Window (Police and Neighborhood Safety) The Atlantic Monthly article, 1982.
- Wong, C. Kam, (2008). A General Theory of Community Policing Xavier University, Cincinnati, Ohio.